

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság

4.Bf.376/2022/24.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Budapesten, a 2023. május 2. napján tartott nyilvános ülésen kihirdette a következő

í t é l e t e t:

A kábítószer-kereskedelem büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt1 és társai ellen indított büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék 2022. november 9. napján kihirdetett 31.B.476/2021/87. számú ítéletét megváltoztatja.

Terhelt1 I. rendű vádlott szabadságvesztését 6 (hat) év 6 (hat) hónapra súlyosítja.

Terhelt2 II. rendű vádlott előzetes fogva tartásának befejező napja: 2018. április 13.

Az elsőfokú bírósági eljárásban felmerült bűnügyi költségből Terhelt1 I. rendű vádlott 208.430,- (kétszáznyolcezer-négyszázharminc) forintot, Terhelt2 II. rendű vádlott 322.868,- (háromszázhuszonkétezer-nyolcszázhatvannyolc) forintot, Terhelt3 III. rendű vádlott 146.292,- (száznegyvenhatezer-kétszázkilencvenkettő) forintot külön, mindhárom vádlott 25.592,- (huszonötezer-ötszázkilencvenkettő) forintot, I. rendű és III. rendű vádlottak 225.344,- (kétszázhuszonötezer-háromszáznegyvennégy) forintot egyetemlegesen kötelesek megfizetni, a fennmaradó 191.223,- (százkilencvenegyezer-kettőszázhuszonhárom) forintot az állam viseli.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Terhelt2 II. rendű vádlott vonatkozásában az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a mai napig letartóztatásban töltött időt is beszámítani rendeli a szabadságvesztésbe.

A másodfokú bírósági eljárásban felmerült bűnügyi költségből Terhelt1 I. rendű vádlott 33.642,- (harmincháromezer-hatszáznegyvenkettő) forintot, Terhelt2 II. rendű vádlott 33.642,- (harmincháromezer-hatszáznegyvenkettő) forintot köteles megfizetni.

Terhelt1 I. rendű vádlott tényleges tartózkodási helye lakcím1 szám, a személyazonosító okmányának száma okmányszám1.

Terhelt2 II. rendű vádlott lakóhelye cím4 szám, a személyazonosító okmányának száma okmányszám2

Terhelt3 III. rendű vádlott személyazonosító okmányának száma okmányszám3

Az ítéltábla határozata ellen további fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: törvényszék) a 31.B.476/2021/87. számú ítéletében bűnösnek mondta ki Terhelt1 I. rendű vádlottat 2 rendbeli társtettesként elkövetett emberrablás bűntettében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 190. § (1) bekezdés a) pont] és kábítószer-kereskedelem bűntettében [Btk. 176. § (1) bekezdés II. fordulat, (3) bekezdés], Terhelt2 II. rendű vádlottat 2 rendbeli társtettesként elkövetett emberrablás bűntettében [Btk. 190. § (1) bekezdés a) pont], Terhelt3 III. rendű vádlottat kábítószer birtoklása bűntettében [Btk. 178. § (1) bekezdés III. fordulat, (2) bekezdés b) pont].

[2] Terhelt1 I. rendű vádlottat halmazati büntetésül 5 év 6 hónap szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra, Terhelt2 II. rendű vádlottat – többszörös visszaesőként – halmazati büntetésül 5 év szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra, Terhelt3 III. rendű vádlottat 4 év szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte.

[3] A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát mindhárom vádlott tekintetében fegyházban határozta meg.

[4] Megállapította, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottak legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsáthatók feltételes szabadságra, Terhelt2 II. rendű vádlott viszont nem bocsátható feltételes szabadságra.

[5] Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak által előzetes fogva tartásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztésbe beszámítani rendelte.

[6] Terhelt1 I. rendű vádlott esetében a Dunakeszi Járásbíróság 6.B.2/2013/115. számú ítéletében kiszabott 9 hónap szabadságvesztés végrehajtását elrendelte.

[7] Az eljárás során lefoglalt és a bűnjeljegyzék 1-2. tételei alatt nyilvántartott bűnjeleket elkobozta.

[8] A felmerült bűnügyi költségből Terhelt1 I. rendű vádlottat 283.240,- forint, Terhelt2 II. rendű vádlottat 449.725,- forint, Terhelt3 III. rendű vádlottat 146.292,- forint megfizetésére kötelezte.

[9] Az ítélet ellen az ügyészség Terhelt1 I. rendű vádlott terhére súlyosításért, a szabadságvesztés tartamának felemelése, Terhelt1 I. rendű vádlott és a védője felmentés, Terhelt2 II. rendű vádlott enyhítés, a védője elsődlegesen felmentés, másodlagosan enyhítés, Terhelt3 III. rendű vádlott felmentés, a védője elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése, másodlagosan felmentés, harmadlagosan enyhítés érdekében jelentett be fellebbezést.

[10] Az ügyészség a fellebbezése írásos indokolásában kifejtette, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott esetében a kiszabott szabadságvesztés tartama nem tükrözi a terhelt társadalomra veszélyességét, és nem alkalmas a büntetési célok, különösen az egyéni visszatartás biztosítására. Nem felel meg az ítélet belső arányosságának sem, mivel alig haladja meg az Terhelt2 II. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottakkal szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát. Hangsúlyozta, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott által elkövetett bűncselekmények kiemelkedő tárgyi súlyúak, halmazati büntetésként 25 év szabadságvesztés szabható ki, az irányadó középérték 15 év.

[11] A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség (a továbbiakban: fellebbviteli ügyészség) a felterjesztett ügyiratokkal együtt megküldött BF.448/2021/23. számú átiratában az ügyészség fellebbezését fenntartotta, illetőleg néhány ponton kiegészítette, viszont a vádlottak javára bejelentett jogorvoslatokat alaptalannak értékelte.

[12] Az átirat szerint a törvényszék a büntetőeljárást a perrendi szabályok betartásával folytatta le, a törvényesen beszerzett bizonyítékokat egyenként és összességükben értékelte, majd – a vádlottak tagadásával szemben – mérlegeléssel állapította meg a tényállást, amely mentes megalapozatlansági okoktól. Ezért nem találta alaposnak a III. rendű védőnek az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését célzó indítványát.

[13] Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet indokolása nem ellentétes a formállogika szabályaival és a büntetőeljárás törvény előírásaival, a vádlottak bűnösségére levont következtetés okszerű, a cselekmények jogi minősítése törvényes. Kiemelte, hogy a bizonyítékok értékelése és a tényállás megállapítása az elsőfokú bíróság joga és kötelessége, így a bizonyítékok újraértékelése útján a tényállást támadó, a vádlottak bűnösségét vitató és a felmentést célzó védelmi fellebbezések a másodfokú eljárásban nem vezethetnek eredményre.

[14] Jelezte, hogy a tényállás I. pontjának első bekezdésében tévesen szerepel Terhelt2 III. rendű vádlottként, míg az elsőfokú ítélet indokolásában a fegyház végrehajtási fokozatra vonatkozó anyagi jogi rendelkezés – helyesen – a Btk. 37. § (3) bekezdés ad) pontja.

[15] Egyetértett az ügyészséggel abban, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott esetében a kiszabott szabadságvesztés tartama törvénysértően enyhe, az nem tükrözi az elkövetett bűncselekmények valós tárgyi súlyát és a terhelt társadalomra veszélyességét. Az ítélet belső arányosságának érvényesítése és a büntetési célok elérése érdekében szükségesnek ítélte a szabadságvesztés és – az álláspontja szerint ugyancsak alacsony tartamú – közügyektől eltiltás súlyosítását.

[16] A másik két vádlott tekintetében nem látott lehetősége a büntetés enyhítésére. Utalt arra, hogy esetükben a törvényszék a szabadságvesztés mértékének meghatározásakor igen méltányosan járt el, különösen Terhelt2 II. rendű vádlottnál, aki többszörös visszaesőként és a korábbi büntetéséből történt szabadulása után tizenkét nappal követte el a bűncselekményt. Terhelt3 III. rendű vádlott vonatkozásában a törvényszék enyhítő szakaszt alkalmazott, ráadásul nincs olyan további a bírói értékelés körébe nem vont, nyomatékos enyhítő körülmény, amely a védelmi jogorvoslatot megalapozná.

[17] A fellebbviteli ügyészség indítványozta, hogy az ítéltábla Terhelt1 I. rendű vádlott szabadságvesztése és közügyektől eltiltása tartamát súlyosítsa, a jelzett elírásokat javítsa ki, továbbá Terhelt2 II. rendű vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés tartamába számítsa be az elsőfokú ítélet kihirdetése óta letartóztatásban töltött időt is; egyebekben az elsőfokú ítéletet hagyja helyben.

[18] Terhelt1 I. rendű vádlott kirendelt védője a fellebbezése írásos indokolásában kérte figyelembe venni, hogy a védelem az eljárás során következetesen tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését, a tényállás megállapításánál felhasznált tanúvallomások pedig ellentmondásosak voltak. A védő nem vitatott tényként nevesítette, hogy Terhelt3 III. rendű vádlott vásárolt korábban kábítószer, és a vádbeli napon is valamilyen üzleti céllal érkezett a védencéhez. Több tanú szerint gépkocsit akart venni, a volt felesége, tanú9 is úgy nyilatkozott, hogy tőle gépkocsi vásárlására kért kölcsön. Nem volt arra egyértelmű bizonyíték, hogy részére kábítószer kínáltak, sőt az élettársa, tanú1 szerint a gépkocsiban kábítószerrel nem volt szó, Terhelt3 III. rendű vádlott a házban megivott kávéval lett rosszul.

[19] Érvelése szerint Terhelt3 III. rendű vádlott tényleges céljára nem lehet következtetni csupán abból a körülményből, hogy előzőleg már vásárolt kábítószer, ráadásul tanú3 szerint a vádlott korábban – kábítószer helyett – lisztet kapott, ő maga kábítószert aznap nem látott. A kábítószer-kereskedelmet nem bizonyítja a kábítószer-kereső kutya jelzése sem, ugyanis a házban kábítószer fogyasztására is történhetett.

[20] Hangsúlyozta, hogy az ügyészség a kábítószer vásárlásából vezeti le az üldözést, arra alapítottan, hogy Terhelt3 III. rendű vádlott nem fizette ki a kábítószer vételárát. Ezzel kapcsolatban viszont a tanúk ellentétes vallomásokat tettek, például tanú3 tanú a tárgyaláson már arról számolt be, hogy kábítószer nem látott. E tanú a törvényszék előtt arra sem tudott

nyilatkozni, hogy miért jöttek Budapestre, ugyanakkor a bántalmazás kapcsán kizárólag Terhelt2 II. rendű vádlottat terhelte. tanú1 szerint a fenyegetés egy vékony fiatalember részéről hangzott el.

[21] A védő a tanúvallomásokat ellentmondásosnak értékelte a tekintetben is, hogy egyáltalán a házban történt-e olyan erőszak, amely lehetetlenné tette a sértettek számára a távozást, ugyanis volt olyan tanú is, aki szerint házaspár1 önszántukból maradtak.

[22] Nem látta bizonyítottnak, hogy a gépkocsiban talált kábítószer bármilyen módon köthető lenne Terhelt1 I. rendű vádlotthoz, miként azt sem, hogy a sértettek szabadon bocsátását feltételhez kötötték volna.

[23] Álláspontja szerint a bizonyítékok nem támasztották alá kétséget kizáró módon a vádlott bűnösségét, ezért a felmentés indokolt.

[24] Terhelt3 III. rendű vádlott meghatalmazott védője a fellebbezése írásos indokolásában már azt indítványozta, hogy az ítéltábla elsődlegesen bűncselekmény hiányában vagy tévedés címén mentse fel a védencét, másodlagosan bűnösségét a kábítószer birtoklás büntettének alapesetében állapítsa meg, és a cselekmény enyhébb minősülése folytán szabjon ki rövidebb tartamú, végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést.

[25] Az elsőfokú ítéletet a Be. 592. § (2) bekezdés c) és d) pontjaiban írt okokból részben megalapozatlannak minősítette, arra hivatkozva, hogy a megállapított tényállás ellentétes a törvényszék által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalmával, és a törvényszék a megállapított tényből további tényre helytelenül következtetett.

[26] A védő kétségesnek nevezte, hogy a gépkocsiba került anyag kábítószer lett volna, ezért fellebbezése indokolásában rendszerint „anyagként” jelölte meg a lefoglalt kábítószert.

[27] Kiemelte, hogy a kábítószer birtoklásának büntette szándékos bűncselekmény, tehát jelen ügyben védenca tudatának át kellett fognia, hogy az „anyag” a birtokába került; márpedig azt kétséget kizáróan nem lehetett megállapítani, hogy az „anyagot” ki és milyen körülmények között tette a gépkocsiba. Kifogásolta, hogy a törvényszék a tényállás megállapításánál tanú3 tanúvallomását fogadta el, amely szerint Terhelt3 III. rendű vádlott egy fóliába csomagolva kapta meg az „anyagot”, ugyanis a lefoglalásról készült jegyzőkönyvben csúszózáras nejlonzacskóról volt szó. A törvényszék pedig mindössze ebből az iratellenes megállapításból vezette le, hogy az „anyag” Terhelt3 III. rendű vádlott tudtával került a gépkocsiba. A tényállásban rögzítésen túl, értékelés nélkül maradt az a tény, hogy a védenca az élettársával önként ment be a rendőrségre, ami egyértelműen cáfolja, hogy tudott volna a gépkocsiban lévő kábítószerről.

[28] Meglátása szerint a törvényszék a személyi bizonyítékokat nem összességükben, hanem külön-külön értékelte, továbbá ugyanazokat a vallomásokat annak megfelelően fogadta vagy vetette el, hogy azokat a tényállás I. pontjában vagy a II. pontjában írt cselekmény kapcsán kívánta felhasználni (például Terhelt3 III. rendű vádlott nyomozás során

tett vallomása esetében). A bizonyítékok ilyen módon történő értékelése vezetett oda, hogy a törvényszék a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett.

[29] A védő a részleges megalapozatlanságot kiküszöbölhetőnek tartotta, ha a tényállásban az kerül rögzítésre, hogy a csúszózáras zacskóban lévő anyag ismeretlen összetételű, és az meg nem állapítható körülmények között került a Terhelt3 III. rendű vádlott által is használt gépkocsiba.

[30] A fellebbezése indoklásában is kérte annak megvizsgálását, hogy a védenca – ha tudott is a gépkocsiba került anyagról – tisztában lehetett-e azzal, hogy nem kristályt, hanem kábítószeret vásárolt, illetőleg az ADB-FUBINACA kábítószernek, nem pedig új pszichoaktív anyagnak minősül. E körben azt hangsúlyozta, hogy Terhelt3 III. rendű vádlott az eljárás során végig kristályról beszélt, amely kifejezés az új pszichoaktív anyagra, nem pedig a kábítószerre vonatkozik.

[31] Érvelése szerint – figyelemmel a 31/2021.(XII.1.) AB határozatban foglaltakra – az ADB-FUBINACA vonatkozásában a hazai jogi szabályozás nem egyértelmű, ezzel összefüggésben Magyarország a nemzetközi kötelezettségének nem tett eleget. Ezért kétségesnek tartotta, hogy az elkövetés idején az ADB-FUBINACA valóban kábítószernek minősült. Fenntartotta, hogy a védenca abban a téves feltevésben volt, hogy kristályról, azaz új pszichoaktív anyagról (nem pedig kábítószerrel) van szó, így annak tartása vagy fogyasztása nem valósít meg bűncselekményt. Márpedig e „jogban való tévedésre” alapos oka volt, mivel az ADB-FUBINACA korábban új pszichoaktív anyagnak minősült, másrészt maga az Alkotmánybíróság állapította meg, hogy a kábítószer fogalmának meghatározása során az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességét idézett elő.

[32] Másodlagos indítványa körében azt kérte, hogy az ítéltábla Terhelt3 III. rendű vádlottat a kábítószer birtoklás büntettének alapesetében (nem pedig minősített esetben) mondja ki bűnösnek, mivel a bünszövevény mint minősítő körülmény nem állapítható meg. Megjegyezte, hogy a törvényszék adós maradt annak indoklásával, hogy mire alapította a bünszövevény fennállását, ráadásul a tényállásban még csak utalás sem történt arra, hogy védenca a cselekményét szervezeten követte el vagy ebben bárkivel megállapodott volna.

[33] A védő szerint a cselekmény enyhébb minősülése eleve a büntetés enyhítését indokolja, azonban ezen túlmenően is vannak a vádlott javára értékelhető tényezők (az időmúlás, az eljárás jelentős elhúzóda).

[34] A nyilvános ülésen előadott perbeszédében Terhelt1 I. rendű vádlott védője ismertette a fellebbezése írásos indoklásában foglaltakat, amelyhez Terhelt2 II. rendű vádlott kirendelt védője is csatlakozott.

[35] Terhelt3 III. rendű vádlott védője a perbeszédében előadta, hogy a Magyarország nem hirdette ki azt a nemzetközi egyezményt, amely a ADB-FUBINACA-t kábítószernek minősítette, ugyanakkor az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályok módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 1. § 5. pontjában és a 2. melléklet A) jegyzékben írt rendelkezések nem állnak

összhangban. Ezek miatt – megítélése szerint – az ADB-FUBINACA az elkövetés idején nem minősült kábítószernek, hanem legfeljebb új pszichoaktív anyagnak, amelynek megszerzése, tartása nem bűncselekmény. Kérte figyelembe venni, hogy Terhelt3 III. rendű vádlott mindvégig az ugyancsak új pszichoaktív anyagnak minősülő kristályról beszélt, tehát eleve tévedésben volt a neki átadott anyag kapcsán. Hangsúlyozta, hogy még a jogászoknak is problémát okoz annak eldöntése, hogy egy anyag kábítószernek vagy új pszichoaktív anyagnak minősül, mi a kábítószer fogalma, tehát nem véletlenül került sor arra, hogy a törvényszék az Alkotmánybírósághoz fordult. Ezért a védencétől sem volt elvárható, hogy tisztában legyen a kábítószer fogalmával.

[36] Ezen túlmenően kétségeit fogalmazta meg a tekintetben, hogy a gépkocsiban megtalált anyagot a törvényszék miért kötötte Terhelt3 III. rendű vádlotthoz, annak ellenére, hogy aznap négyen használták a járművet, és adatok merültek fel arra is, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottaknak közül lehet a kábítószerhez. Márpedig a bizonyítékoknak olyan zárt logikai láncolata nem volt feltárható, amelyből kétséget kizáróan csak az a következtetés vonható le, hogy az anyagot Terhelt3 III. rendű vádlott, és nem más tette a gépkocsiba.

[37] Az ítéltábla tanácsa előtti felszólalásukban a vádlottak tagadták bűnösségüket, és kérték a felmentésüket.

[38] Részletesebben Terhelt2 II. rendű vádlott nyilatkozott, aki előadta, hogy Terhelt3 III. rendű vádlottnak, tanú1nak, tanú2nak és tanú3nak a nyomozás során tanúként tett vallomásai nem voltak egybehangzóak, az abban foglaltak nem feleltek meg a valóságnak, ráadásul a szembesítéseken a tanúk már azt állították, hogy erőszak vagy fenyegetés nem történt. A nyomozati szakban tanú7 tanú is terhelte őt, azonban a tárgyaláson elismerte, hogy korábban a családnév1 család befolyása alatt állt, nyomás alá helyezték, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott hamarabb szabadulhasson. Meglátása szerint, ha ő maga is baráti viszonyban lett volna a kihallgatott tanúkkal, nem terhelték volna, bár így is voltak olyanok, akik mentő adatokat szolgáltatnak vele kapcsolatban. Úgy ítélte meg, hogy magatartásával megvalósíthatott bűncselekményt, azonban az legfeljebb garázdaságként értékelhető.

[39] Az eltérő irányú jogorvoslatok közül csak az ügyészség súlyosítást célzó fellebbezése vezetett eredményre.

[40] Az ítéltábla a Be. 590. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet az azt megelőző bírósági eljárással együtt bírálta felül. A vádlottak és védők a fellebbezéseiket nem csupán a Be. 583. § (1) bekezdés a) és b) pontjaiban írt célok tekintetében terjesztették elő, ezért nem volt helye az elsőfokú ítélet Be. 590. § (3) bekezdése szerinti korlátozott felülbírálatának. Ennek megfelelően a másodfokú felülbírálat kiterjedt az eljárási szabályok megtartásának, az elsőfokú ítélet megalapozottságának, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmények minősítésére, a büntetések kiszabására vonatkozó rendelkezések, valamint az indokolás helyességének a vizsgálatára is [Be. 590. § (2) bekezdés].

[41] Az elsőfokú bírósági eljárásban nem történt a Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt, ún. abszolút eljárási szabálysértés, amely az elsőfokú ítélet feltétlen hatályon kívül helyezését és a törvényszék új eljárásra utasítását indokolná. A törvényszék törvényesen volt

megalakítva, a hatáskörét nem lépte túl, az illetékességi szabályokat nem sértette meg, kizárt bíró az ítélet meghozatalában nem vett részt, a tárgyaláson a vádlottak, a védők és az ügyész részt vettek, az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel nem volt ellentétes [Be. 608. § (1) bekezdés a)-d), f) pont].

[42] Az ítéltábla a Be. 609. § (1) bekezdésében meghatározott ún. relatív eljárási szabálysértés kapcsán megállapította, hogy a tárgyalás nyilvánossága nem sérült, az eljárásban rész vevő személyek a törvényes jogaikat korlátozás nélkül gyakorolhatták, a törvényszék a bizonyítás törvényességére vonatkozó rendelkezéseket nem sértette meg, a bűnösség megállapítása, a cselekmények Btk. szerinti minősítése és a büntetés kiszabása tekintetében az indokolási kötelezettségének eleget tett [Be. 609. § (2) bekezdés a), b), d) pont].

[43] A törvényszék a perrendi szabályok szerint járt el, amikor a bíró személyében történt változás miatt a Be. 518. § (3) bekezdése foglaltak alapján – a tárgyalás korábbi anyaga lényegének ismertetésével – megismételte a tárgyalást. A 2022. szeptember 7-én tartott tárgyalási jegyzőkönyv ugyanakkor nem tartalmazza, hogy a bíró figyelmeztette-e az ügyészt, a vádlottakat és a védőket a Be. 518. § (4) bekezdésében foglaltakra, miszerint az ismertetésre észrevételt tehetnek, az ismertetés kiegészítését vagy eljárási cselekmény ismételt elvégzését indítványozhatják. Az ítéltábla álláspontja szerint a figyelmeztetés elmaradása esetén sem sérültek a büntetőeljárás résztvevőinek az eljárási jogai, ugyanis a törvényszék a tárgyalás korábbi anyagának különböző időpontokban történt ismertetése során biztosította az észrevételezés, a kérdezés és az indítványtétel jogát. Ezt támasztja alá az is, hogy az ügyész Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottakhoz a korábbi vallomásaik ismertetése után kérdést intézett (64. számú tárgyalási jegyzőkönyv 3-4. oldal), a III. rendű védő a szakvéleményeknek és a szakértők a korábbi tárgyaláson tett nyilatkozatainak ismertetését követően észrevétellel és bizonyítási indítvánnyal élt (64. számú tárgyalási jegyzőkönyv 12. és 22. oldal).

[44] Az ítéltábla észlelte azt is, hogy a korábbi vallomásaik ismertetése után a vádlottakhoz a bíró és az ügyész kérdéseket intézett, noha a megismételt tárgyaláson – a Be. 185. § (1) bekezdése alapján történt figyelmeztetés után – mindhárom vádlott úgy nyilatkozott, hogy nem tesznek vallomást. A Be. 186. § (4) bekezdése szerint a vallomástétel megtagadását követően a terhelthez akkor intézhető kérdés, ha vallomást tesz [azaz úgy dönt, hogy a korábbi nyilatkozata ellenére mégis kíván élni a Be. 39. § (1) bekezdés f) pontjának I. fordulatóban biztosított vallomástételi jogával]. Mindez azonban lényeges eljárási szabálysértésként azért nem volt értékelhető, mivel a vádlottak figyelmeztetve lettek arra a jogukra is, miszerint az egyes kérdésekre adott válaszákat megtagadhatják, ám ezzel nem kívántak élni, mivel a feltett kérdésekre válaszoltak; ráadásul a kérdezés tényét a jelenlévő védők sem kifogásolták.

[45] A 2022. szeptember 7-én tartott tárgyaláson Terhelt3 III. rendű vádlott korábbi vallomásainak ismertetését követően a törvényszék nyilatkoztatta mindhárom vádlottat, majd megállapította, hogy a szembesítés nem vezetett eredményre (64. számú tárgyalási jegyzőkönyv 5. oldal). A hivatkozott bizonyítási cselekmény foganatosítására nem a Be. 211. § (1) bekezdése szerint került sor, ugyanis a szembesítettek nem egymással közölték vallomásaikat, hanem a bíró által feltett kérdésre válaszoltak, és túlnyomórészt fenntartották a

korábbi vallomásaikat. E nyilatkozatokban ugyanakkor egyik vádlott sem közölt olyan tényt, amelynek a tényállás megállapítása során jelentősége lett volna.

[46] A fentiekben kifejtettek szerint az elsőfokú bírósági eljárásban történtek kisebb eljárási szabálysértések, azonban ezek nem voltak lényeges hatással az eljárás lefolytatására, a vádlottak bűnösségének megállapítására, a bűncselekmények minősítésére, a büntetések kiszabására, így az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését nem indokolták.

[47] A törvényszék a Be. 361. § (3) bekezdés f) pontjában írt előírás szerint számot adott III. rendű védőnek az új orvosszakértő kirendelését célzó indítványa elutasításának okáról, azonban az indokolási kötelezettségét – a gépkocsi átvizsgálásában részt vevő rendőrök tanúkénti kihallgatására irányuló – ügyészi indítvány elutasítása körében nem teljesítette. Az ítéltábla az elsőfokú ítélet indokolását azzal egészíti ki, hogy a rendőrök kihallgatása – figyelemmel Terhelt3 III. rendű vádlott által sem vitatott tényre (a kábítószer a gépkocsiból került feltalálásra) – szükségtelen volt, az indítványozott eljárási cselekmény csak a büntetőeljárás további elhúzódását eredményezte volna.

[48] Az elsőfokú ítélet indokolásában a vádlottak személyi körülményeire vonatkozóan megállapított tények – a kihirdetés óta eltelt idő ellenére – változtatást nem igényeltek, azonban az előéleti adatok pontosításra, kiegészítésre szorultak (túlnyomórészt elírások miatt).

[49] Terhelt1 I. rendű vádlott esetében

- a Dunakeszi Járásbíróság 6.B.2/2013/115. számú ítélete jogerőre emelkedésének napja 2015. június 17-e,

- időközben vele szemben a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság a 2022. július 11-én meghozott és 2022. július 22-én jogerős 5.Bpk.XVIII.621/2022/3. számú büntetővégzésében a 2019. október 29-én elkövetett garázdaság vétsége miatt 200 óra közérdekű munkát szabott ki,

- további büntetőeljárások is indultak ellene, a BRFK XVII. kerületi Rendőrkapitányságon 1078/2022.bü. számon a 2022. szeptember 3-án elkövetett sikkasztás vétsége és lopás vétsége miatt, valamint a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányságon 1165/2022.bü. számon a 2022. október 5-én elkövetett kábítószer birtoklásának vétsége miatt indult büntetőügyekben gyanúsítottként hallgatták ki.

[50] Terhelt2 II. rendű vádlott esetében

- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 12.Fk.30.265/2007/3. számon hozott ítéletet,

- a 16.B.IX.29044/2010/24. számú ítéletet ugyancsak a Pesti Központi Kerületi Bíróság hozta meg, a büntetést vádlottal mint különös visszaesővel szemben szabta ki, a másodfokú bíróság határozat száma 31.Bf.IX.5665/2011/14.,

- a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.B.10.730/2015/4. számú ítéletében kiszabott 1 év szabadságvesztés kapcsán megállapította, hogy a vádlott nem bocsátható feltételes szabadságra, így a vádlott 2017. január 29-én kitöltve szabadult.

[51] Terhelt3 III. rendű vádlott esetében

- a Nyírbátori Járásbíróság 8.Fk.160/2016/40. számú ítéletének kihirdetésére 2018. február 15-én került sor,

- a Nyírbátori Járásbíróság másik ítéletének száma 2.B.72/2020/74.

[52] Az ítéltábla a tényállás I. pontját a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja szerint a bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján és ténybeli következtetés útján azzal helyesbítette, hogy Terhelt3 III. rendű vádlottnak tanú1 nem a házastársa, hanem az élettársa volt, Terhelt2 helyesen II. rendű vádlott (elsőfokú ítélet 6. oldal 2. bekezdés), továbbá az átadott kábítószer tiszta hatóanyag-tartalma meghaladta a jelentős mennyiség alsó határát, annak 160,22%-a, azonban nem érte el a különösen jelentős mennyiség alsó határát, annak 16,02%-a (elsőfokú ítélet 6. oldal 8. bekezdés). A jelentős és a különösen jelentős mennyiségek alsó határához viszonyított százalékos értékek közül a becsült felső értékeket mellőzni kellett, figyelemmel arra is, hogy a Be. 7. § (4) bekezdése értelmében mindig a terheltre kedvezőbb alsó adatot kell megállapítani.

[53] A fenti helyesbítésekkel a tényállás felderített, hiánytalan, irathú és helytelen ténybeli következtetésektől mentes, így az a Be. 592. § (3) bekezdése alapján irányadó volt az elsőfokú ítélet felülbírlata során.

[54] Kiemelendő, hogy a fellebbezéseik indokolásában, felszólalásaikban a vádlottak és a védők új tény nem állítottak, korábban fel nem merült (új) bizonyítékra nem hivatkoztak, továbbá nem indítványozták bizonyítás felvételét (egyébként az ítéltábla sem látott okot további bizonyításra). A védelmi fellebbezések túlnyomórészt a törvényszék bizonyíték-értékelési tevékenységét és annak eredményét, a személyi bizonyítékok értékelésének mikéntjét támadták, márpedig megalapozott tényállásnál ez nem vezethetett eredményre.

[55] A törvényszék a bizonyítást a szükséges és lehetséges körben lefolytatta, a tárgyaláson a vádlottakat, tanú2 és tanú3 sértetteket, Terhelt1 I. rendű vádlott volt élettársát, tanú7t, Terhelt3 III. rendű vádlott élettársát, tanú1t és a volt feleségét, tanú9t, továbbá tanú5ot, tanú6t, tanú8ot, ifjabb tanú10t tanúként – egyeseket telekommunikációs eszköz felhasználásával – kihallgatta (tanú3 tanút ismételtén is), tanú11 nyomozati szakban tett tanúvallomását felolvasta, az igazságügyi vegyész-, toxikológus- és orvosszakértői szakvéleményeket ismertette, szakértő1 és szakértő2 szakértőknek a korábbi tárgyalásokon tett nyilatkozatát felolvasta, továbbá ismertetéssel a bizonyítás anyagává tette az okirati bizonyítékokat is (többek között a Terhelt3 III. rendű vádlott vonatkozásában fogatosított

biztonsági intézkedés végrehajtásáról szóló rendőri jelentést, a házkutatásokról és lefoglalásokról készült jegyzőkönyveket, kábítószer-kereső kutya igénybevételéről készült jegyzőkönyveket).

[56] A törvényszék eleget tett a bizonyítás általános szabályai között meghatározott előírásnak is, amely szerint a bíróságnak a bizonyítékokat egyenként és összességükben kell értékelnie [Be. 167. § (4) bekezdés]. Ítélete indokolásában hiánytalanul jelölte meg azokat a bizonyítékokat, amelyekre a döntését alapozta, majd részletesen adott számot arról, hogy a tényállás megállapításánál mely bizonyítékot és miért fogadott el vagy vetett el [Be. 563. § (3) bekezdés d) pont]. Az ítélet indokolásából megismerhető a bírói meggyőződés kialakulásának az a logikai folyamata is, amely a bizonyítás eredményének megállapításához vezetett. A tényállás megállapításakor okkal vetette el a bűncselekmények elkövetését következetesen tagadó vádlottak védekezését.

[57] A tényállás I. pontjában írt cselekmény kapcsán a nyomozati szak kezdetén tanúként, majd – a terhelő adatok beszerzését követően – gyanúsítottként kihallgatott Terhelt3 III. rendű vádlott vallomásai meglehetősen következetlenek és ellentmondásosak voltak a tekintetben, hogy a vádbeli napon milyen céllal érkezett Terhelt1 I. rendű vádlotthoz, illetőleg hogyan került az Opel Tigra típusú gépkocsijukba a rendőrök által megtalált kábítószer. Nyilván a tanúkénti kihallgatásakor is tisztában volt azzal, hogy a kábítószer birtoklása bűncselekménynek minősül, erre vezethető vissza a saját felelősségét mentő körülmények előadása. Ilyennek értékelhető az a közlése, miszerint ő maga az átadottnál kisebb mennyiséget akart vásárolni (ezt a Terhelt1-tal való szembesítésen is fenntartotta: „nem volt annyi keretem rá”), a gépkocsiba történt beszállást követően elégedetlenségét fejezte ki a kábítószer minőségével kapcsolatban is, továbbá Terhelt1 I. rendű vádlott erőltette a kábítószer átvételét, majd dobta a kábítószert a gépkocsiba. E védekezés mellett is, Terhelt3 III. rendű vádlott nyomozás során tett vallomásaiból egyértelműen megállapítható, hogy terhelt1 I. rendű vádlottól pár nappal korábban kristályt vásárolt, a vádbeli napon részben kábítószer vásárlásának céljával érkezett az ingatlanhoz, és tudott arról, hogy a kábítószer a gépkocsiba került. Itt jegyzi meg az ítéltábla, hogy a nyomozás során tanúként és gyanúsítottként történt kihallgatásán Terhelt3 III. rendű vádlott nem ismeretlen anyagról, hanem végig *kábítószerről* beszélt. A vallomásaiban feltárt ellentmondások feloldására, annak okának tisztázására a tárgyalási szakban nem volt lehetőség, mivel Terhelt3 III. rendű vádlott a vallomástételt megtagadta, ugyanakkor a nyomozati szakban tett vallomásait fenntartotta. Egyébiránt a szembesítésen a megvásárolni kívánt mennyiség kapcsán közölt 40-50 gramm kábítószer összhangban van a gépkocsiban talált mennyiséggel (sőt annál valamivel kevesebb), az ezzel kapcsolatos védekezése ezért sem fogadható el. A tárgyaláson tett nyilatkozata szerint tisztában volt továbbá azzal is, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott 2017. február 10-én nem kristályt adott neki (*64. számú tárgyalási jegyzőkönyv 16. oldal*). Önmagában Terhelt3 III. rendű vádlott által szolgáltatott bizonyíték miatt sem jöhetett szóba a vele együtt Budapestre utazó tanúl vagy a házaspár1 felelőssége a gépkocsiban talált kábítószer kapcsán.

[58] A törvényszék helyesen járt el, amikor Terhelt3 III. rendű vádlott ellentmondásos nyilatkozatai közül csak azokat fogadta el, amelyek összhangban álltak az egyéb személyi bizonyítékokkal, különösen az élettársa, tanúl és – a kábítószerral kapcsolatos cselekményben teljesen érdektelen, viszont ugyancsak Terhelt3 III. rendű vádlott ismeretségi köréhez tartozó – tanú3 tanúk vallomásaiban foglaltakkal (volt korábbi vásárlás, a vádbeli napon kábítószert akart átvenni Terhelt1 I. rendű vádlottól, a kábítószert ki is próbálta), és

elvette azokat, amelyeket e bizonyítékok cáfoltak. Terhelt3 III. rendű vádlott által az első tanúkihallgatásán előadottakat (gépkocsi vásárlásának céljával érkezett Budapestre) cáfoló bizonyíték, hogy az utazás közben kezdeményezett telefonhívás során Terhelt1 I. rendű vádlottal az „újabb anyag” készítéséről beszélt (tanú1 vallomása), továbbá a házat a kábítószerrel a kezében hagyta el (tanú3 vallomása). tanú3 tanúvallomása által szolgáltatott terhelő bizonyíték elvetését – szemben a III. rendű védő felvetésével – nem indokolja pusztán az a körülmény, hogy a gépkocsiban a rendőrök által megtalált kábítószer nem fóliában, hanem csúszózáras nejlontasokban volt; ez az ellentmondás nem számottevő. Terhelt3 III. rendű vádlott érdemi védekezését cáfolja a házkutatási és lefoglalási jegyzőkönyv is, amely szerint a gépkocsijában megtalált kábítószer nagyobb része (nettó 33,7 gramm) a gépkocsi jobb első ülése alatt volt (éppen ott, ahova állítása szerint dobta), míg a kisebb része (nettó 6,21 gramm) *a csomagtartóban tett mellény zsebeiben*. Miután a házból Terhelt3 III. rendű vádlott távozott a részére átadott kábítószerrel, legfeljebb a gépkocsinál merülhetett fel, hogy mennyiségi és/vagy minőségi kifogás miatt visszautasítja a kábítószer, akkor viszont nem került volna a kábítószer a gépkocsiban két különböző helyre, illetőleg azzal nem hajtott volna el a helyszínről. Az semmiképpen nem minősült a kábítószer visszaszolgáltatásának, hogy a zsebéből kivett kábítószer a gépkocsi padlójára tette. A kábítószer „tudatos” (szándékos) megszerzésének egyáltalán nem mond ellent az a tény, hogy Terhelt3 III. rendű vádlott és az élettársa a háztól történt távozásuk után azonnal a rendőrséghez fordultak, ezt csakugyan motiválhatta a vádlott állapota (rosszul volt, halálfélelme, hallucinációi voltak, a rendőri jelentés szerint időben és térben dezorientált volt), a pénze eltűnése, miként a hátrahagyott tanú2 és tanú3a helyzete miatt érzett aggodalom is. Megjegyzendő, hogy a rendőrséghez való fordulásról a döntést akár az élettársa is meghozhatta, és nem feltétlenül számíthattak arra, hogy utóbb a gépkocsijukat átvizsgálják.

[59] Kétségtelen tény, hogy tanú1 a tárgyaláson visszavonta a terhelő vallomásait, míg tanú3 – állítása szerint – már nem emlékezett a történetekre. Mindezek nem adtak okot a korábbi vallomásaik elvetésére, ugyanis az általuk a nyomozati szakban előadottak egymással és Terhelt3 III. rendű vádlott vallomásainak önmagát terhelő adataival is egyezőek voltak. Márpedig a nyomozati vallomásaik összehangolása esetén a Terhelt3 III. rendű vádlott érdekkörébe tartozó tanúk nyilván a vádlottat mentő, nem pedig őt terhelő körülményeket adtak volna elő. E körben hangsúlyozni kell azt is, hogy a releváns bizonyítékok szolgáltató tanúk nagyobb része a vádlottak ismeretségi köréből került ki (hozzátartozók, rokonok, barátok), ezért is érezhető, hogy az eljárás során próbálták úgy alakítani vallomásaik tartalmát, hogy a hozzájuk köthető terhelteknek kedvezzenek, velük kapcsolatban minél kevesebb terhelő adatot szolgáltatassanak.

[60] A fentiekben hivatkozott terhelő bizonyítékok (Terhelt3 III. rendű vádlott, tanú1 és tanú3 tanúk vallomásai, a házkutatási és lefoglalási jegyzőkönyv) kétséget kizáró bizonyossággal alátámasztották az átadást következetesen tagadó Terhelt1 I. rendű vádlott bűnösségét is a kábítószer kapcsolatos cselekményben. Bár a házában többen tartózkodtak, a gépkocsiban talált kábítószer átadása kapcsán más személy felelőssége fel sem merülhetett, ugyanis a terhelő bizonyítékok egyező tartalma szerint Terhelt3 III. rendű vádlott kizárólag Terhelt1 I. rendű vádlottal állt kapcsolatban, pár nappal korábban tőle vásárolt kristályt, a vádbeli napon hozzá érkezett és tőle kapta a kábítószer.

[61] A törvényszék hibátlan logikai érveléssel vezette le azt is, hogy a tényállás II. pontjában írt cselekmény a kábítószerrel kapcsolatos elszámolási vita (pontosabban a kábítószer fizetés nélkül történt elvitele) következménye volt. Egyéb okkal csakugyan nem

magyarázható Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottaknak a korábban általuk nem ismert tanú2 és tanú3 sértettekkel szembeni fellépése. A terhelti védekezésben hivatkozott játékautó megközelítőleg 30.000,- forintos értéke nem lett volna összhangban a vádlotti magatartással és a követelt összeggel.

[62] Az ítéltábla az emberrablás kapcsán az elsőfokú ítélet indokolását szükségesnek tartotta kiegészíteni a bizonyítás anyagát képező, ám a törvényszék ítéletében nem ismertetett további bizonyítékokkal.

[63] tanú3 sértett a 2017. február 11-én 7 óra 19 perckor kezdődött első tanúkenti kihallgatása során tanú2 vallomásával egyezően számolt be a gépkocsiban történekről, az őket ért fenyegetésekről, a férjének bántalmazásáról, valamint a 300.000,- forint követeléséről (*tanúkihallgatási jegyzőkönyv, 433-437. oldal*). A tárgyaláson azt is előadta továbbá – az elsőfokú ítélet indokolásában írtakon túl (*elsőfokú ítélet 11. oldal 1. bekezdés*) –, hogy a vádlottak rájuk zárták az ajtót, pénzt követeltek tőlük, Terhelt2 II. rendű vádlott mindkettőjüket fenyegette (*87. számú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal*).

[64] tanú2 sértett a tárgyaláson szintén közölt terhelő adatokat:

- Terhelt2 II. rendű vádlott erőszakkal ültette be a gépkocsiba és megütötte őt,
- az „üldözésből” történt visszaérkezésük után nem akartak bemenni a házba, erre csak a „fenyítés” hatására került sor,
- Terhelt2 II. rendű vádlott a házban is fenyegette, többször nekitámadt,
- pénzt követeltek rajta, azt mondták, hogy telefonon kérjen pénzt az édesanyjától (*64. számú tárgyalási jegyzőkönyv 9. oldal*).

[65] Mindezek cáfolják Terhelt2 II. rendű vádlott által a nyilvános ülésen tett nyilatkozatát, amely szerint a sértettek csak a büntetőeljárás kezdeti szakaszában tett vallomásukban terhelték őt, amelyet utóbb visszavontak. Egyébként a sértettek a tárgyaláson történt kihallgatásuk során valóban igyekeztek elkerülni az újabb vallomástételt (állításuk szerint már nem emlékeznek a részletekre, tanú3 a gyermekkorában elszenvedett betegsége óta fennálló emlékezet-kiesésére is hivatkozott), valószínűsíthetően tarthattak a vádlottaktól, tanú3 saját közlése szerint a történekr miatt pszichiátriai kezelésre szorult. A fentiekben hivatkozott vallomás-részletek erősítik az elsőfokú bírósági eljárásban figyelembe vett és helyesen értékelt személyi bizonyítékokat, különösen a sértettek terhelő vallomását. E bizonyítékok igenis alátámasztják azt, hogy Terhelt3 III. rendű vádlott nem fizetett a magával vitt kábítószerért, ezért annak ellenértékét Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak a hátrahagyott tanú2től és tanú3ól követelték, erőszakkal ültették őket be a Terhelt3 III. rendű vádlott üldözésére induló gépkocsiba, majd visszatérésüket követően arra kényszerítették a sértetteket, hogy bemenjenek a házba, annak bejárati ajtaját bezárták, nem engedték, hogy távozzanak a házból, továbbá mindketten fenyegették a sértetteket, Terhelt2 II. rendű vádlott bántalmazta is tanú2t. Terhelt2 II. rendű vádlottnak a nyomozati szakban előadott védekezését, miszerint ők vigasztalták tanú2ékat, nem csak a sértettek, hanem tanú7 és tanú5

is cáfolták. A sértettek szabadon bocsátását – szemben az I. rendű védő álláspontjával – Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak követelés teljesítésétől tették függővé, nevezetesen a 300.000,- forint megfizetésétől. Ezt nem csupán az érintett sértettek állították, ugyanis a pénz követeléséről az ügyben érdektelen tanú5, valamint tanú7 is beszámolt. Kétségtelen, hogy tanú7 az élettársa volt Terhelt1 I. rendű vádlottnak, azonban Terhelt2 II. rendű vádlott vonatkozásában tett terhelő vallomását egyéb személyi bizonyítékok is alátámasztották, így annak elvetésére a fennálló hozzátartozói kapcsolat ellenére nem volt ok.

[66] Mindezekre tekintettel az ítéltábla egyetértett a törvényszéknek a vádlottak bűnösségére levont következtetésével.

[67] A törvényszék alappal vetette el a védelemnek a tévedés mint büntethetőséget kizáró ok fennállására való hivatkozását. Vallomásai tartalmából megállapíthatóan Terhelt3 III. rendű vádlott kifejezetten tudott arról, hogy a vádbeli napon kábítószer, és nem kristályt vett át Terhelt1 I. rendű vádlottól. A két anyag közötti különbséggel is tisztában volt, ugyanis a kihallgatásai során a „kristály” és „kábítószer” szavakat mindvégig külön-külön használja: korábban kristályt vásárolt a vádlott-társától, a házában is fogyasztott kristályt, ezzel szemben a megvásárolni kívánt, a végében megkóstolt és a Terhelt1 I. rendű vádlott által átadott anyag kábítószer volt. Helyes a törvényszéknek az a megállapítása is, amely szerint a jogban való tévedés sem lett volna Terhelt3 III. rendű vádlott javára írható.

[68] A vádlottak terhére megállapított bűncselekmények jogi minősítése törvényes.

[69] Az Alkotmánybíróság – a törvényszék jelen ügyre vonatkozó kezdeményezésére indult eljárásában – a 2011. november 15-én III/2502-9/221. számon meghozott és 31/2021. (XII.1.) számon közzétett határozatában (a továbbiakban Abh.) a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontjának a)-b) alpontjaiban foglalt, a kábítószer fogalmára vonatkozó értelmező rendelkezés kapcsán valóban megállapította a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet. Ki kell emelni, hogy az Abh. [98]-[101] bekezdéseiben foglaltak szerint a jogalkotói mulasztás megállapításával és a jogalkotónak címzett felhívással megteremthető volt az összhang az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontjának a)-b) alpontja között, ezért az Alkotmánybíróság elutasította mind az értelmező rendelkezés megsemmisítésére, mind annak alkalmazása tilalmáról történő rendelkezésre irányuló indítványt.

[70] Az ítéltábla jelen ügyben az Abh. [46]-[51], [57] és [85]-[86] bekezdéseiben rögzített megállapításait tartotta lényegesnek, ugyanis ezekből vezethető le, hogy mely okok miatt ítélte úgy az Alkotmánybíróság, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontjának a) és b) alpontjai nem felelnek meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonságból fakadó normavilágosság követelményének.

[71] Az Abh. szerint a New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. február hó 21. napján aláírt egyezmény, illetőleg ezen egyezmények módosításáról hozott döntések az 1965. évi 4. törvényerejű rendeletben, az 1979. évi 25. törvényerejű rendeletben és a Gytv. módosításáról szóló 2020. évi CLIV. törvényben kerültek kihirdetésre. Az Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékén, a Pszichotróp Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékén

szerepelnek olyan anyagok, amelyeket a kihirdetésről rendelkező jogszabályok jegyzékai nem tartalmaznak. A Pszichotróp Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékén meghatározott anyagok majdnem teljes körűen – mindössze két kivétellel – szerepelnek a Gytv. 2. számú mellékletében, így azok a Gytv. 1. § 5. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint egységesen pszichotróp anyagnak minősülnek. A Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont a) és b) alpontjai nem alkalmasak arra, hogy teljes körű iránymutatást adjanak a jogalkalmazóknak, hogy mely anyagok minősülnek a hatályos hazai szabályozásban kábítószernek, azaz mely anyagokkal összefüggésben tekinthető a magatartásuk jogellenesnek és büntetőjogi eszközökkel szankcionálhatónak. A hazai jogrendszerben kábítószernek minősülő anyagok teljes köre a Btk. értelmező rendelkezése és a több további törvény együttes alkalmazásával határozható meg. Ezen törvényekre azonban a Btk. értelmező rendelkezése nem tartalmaz utalást, azok a Btk. értelmező rendelkezésével nem azonosíthatók be, nem ismerhetők meg.

[72] Az ítéltábla – a védelmi érvelésre reflektálva – az Abh-val kapcsolatban rámutat arra is, hogy jelen ügyben a bűncselekmény elkövetési tárgya az ADB-FUBINACA, amelyet 2016. július 17-től a Gytv. 2. számú melléklete A) jegyzék 77. sora pszichotróp anyagként tartalmazott, így az a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontjának *c) alpontja* szerint minősült kábítószernek [nem a 18. pont a) és b) alpontja szerint]. Ráadásul a Btk. 461. § (1) bekezdés d) pontjának db) alpontjában a kábítószer csekély mennyiségének a meghatározása körében az ADB-FUBINACA kifejezetten nevesített kábítószerként szerepelt. Ebből következően nem foghat helyt az a hivatkozás, amely szerint a cselekmény elkövetése idején a hazai jogi szabályozás miatt még a jogalkalmazók számára sem volt egyértelmű, hogy a kérdéses anyag kábítószernek minősül-e. Annak nyilván nem volt akadálya, hogy a Gytv. már 2016. július 17-től pszichotróp anyagként nevesítse ADB-FUBINACA-t, függetlenül attól, hogy azt az Egyesült Nemzetek Kábítószer Bizottsága csak a 2019. március 19-én tartott ülésen elfogadott 62/5. számú határozatával vette fel Pszichotróp Egyezmény II. Jegyzékébe (kihirdetve a 2021. január 1-jén hatályos 2020. évi CLIV. törvényben).

[73] A Btk. 2. §-a alapján nem volt mellőzhető annak vizsgálata sem, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottaknak az ADB-FUBINACA nevű anyaggal kapcsolatban elkövetett cselekménye az elbíráláskor is bűncselekménynek minősül-e.

[74] A jelenleg hatályos szabályozás szerint a kábítószer az egészségügyért felelős miniszter ellenőrzött anyagokról szóló rendelete 1. mellékletében a kábítószeres 1. és 2., valamint 2. mellékletében a pszichotróp anyagok 1. és 2. jegyzékén szereplő anyag [Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pont]. Az ellenőrzött anyagokról szóló 78/2022. (XII.28.) BM rendelet P1 Pszichotróp anyagok 2. jegyzéke 15. sora tartalmazza ADB-FUBINACA-t. A mennyiségre vonatkozó szabályozás nem változott, a Btk. 461. § (1) bekezdés d) pontjának db) alpontja szerint a kábítószer csekély mennyiségű, ha annak tiszta hatóanyag-tartalma az ADB-FUBINACA esetében a 0,05 gramm mennyiséget nem haladja meg. Tehát az ADB-FUBINACA továbbra is kábítószernek minősül, így a vádlottak cselekménye a jelenleg hatályos Btk. szerint is tényállásszerű.

[75] A törvényszék helyesen járt el, amikor Terhelt1 I. rendű vádlott esetében a Btk. 176. § (1) bekezdés II. fordulatát (kábitószerrel átad), és nem a III. vagy IV. fordulatát (kábitószer forgalmaz, kábítószerrel kereskedik) állapította meg. A kábítószer átadása alatt kábítószer más személy – ingyen vagy ellenérték fejében történő – birtokába adását kell érteni, feltéve, hogy az nem tekinthető forgalomba hozatalnak vagy kereskedésnek. Az átadás

címzett birtokba adást jelent azzal az akarattal, hogy a kábítószer átvevő maga fogyassza el. Ha több személy részére és rendszeresen történik, a kábítószer átadása mint elkövetési magatartás nem jöhet szóba. A kábítószer forgalomba hozatala akkor valósul meg, ha az elkövető a kábítószer – akár ingyenesen, akár ellenérték fejében – több, esetleg meg nem határozható számú személy részére juttatja. A forgalomba hozatalnak az átadástól való elhatárolása az átadó szándéka alapulvételével történik, és bár szükségszerűen együtt jár az átadással, mindig többet jelent egyszerű átadásnál, rendszerint több résztvevőből tevődik össze. E résztvevők (például eladók és vevők felkutatása, megállapodás megkötése, áru tárolása, átadás helyszínének felderítése, szállítóeszközök biztosítása) azt célozzák, hogy a kábítószer – akár további közbeékelődő személyek révén is – bekerüljön a kereskedelmi forgalomba. Ehhez képest a kábítószerrel kereskedés lényegében sorozatos adásvételek által valósul meg, haszonszerzésre irányul, és magában foglal minden olyan tevékenységet, amely elősegíti, hogy a kábítószer eljusson a viszonteladóhoz vagy fogyasztóhoz. Ezek közé tartozik a kábítószernek kereskedés céljából történő megszerzése, készletezése, kiporciózása, csomagolása, tárolása, szállítása, elosztása is, amely magatartás befejezett önálló tettesi cselekmény. A kereskedésnek a forgalomba hozataltól való elhatárolásának alapja a haszonszerzésre törekvés és a rendszeresség. Jelen ügyben nem álltak rendelkezésre olyan adatok, amelyek a forgalmazásra vagy a kereskedésre utaltak volna, így Terhelt I. rendű cselekménye, a kábítószer-kereskedelem büntette kapcsán csak az átadás elkövetési magatartása volt megállapítható.

[76] Nem értelmezhető a III. rendű védőnek a bünszövetség mint minősítő körülmény mellőzését, és ezáltal Terhelt III. rendű vádlott cselekményének enyhébb minősülésének megállapítását célzó indítványa. A törvényszék a kábítószer birtoklása büntetnének minősített esetét nem a Btk. 178. § (2) bekezdés a) pontjának ab) alpontja alapján – figyelemmel a Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontjában írt értelmező rendelkezésre is – állapította meg, hanem a tényállásban foglaltak szerint, a *jelentős mennyiségű kábítószerre elkövetés* miatt a Btk. 178. (2) bekezdés b) pontja alapján.

[77] A büntetést a törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez [Btk. 80. § (1) bekezdés]. Határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke az irányadó; a középérték a büntetési tétel alsó és felső határa összegének a fele [Btk. 80. § (2) bekezdés]. Ha a törvény a büntetés kiszabása esetén a Különös Részben meghatározott büntetési tételek emelését írja elő, a (2) bekezdésben meghatározott számítást a felemelt büntetési tételekre tekintettel kell elvégezni [Btk. 80. § (3) bekezdés].

[78] Bűnhalmazat esetén egy büntetést kell kiszabni [Btk. 81. § (1) bekezdés]. A halmazati büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekményre megállapított büntetési nemek, illetve büntetési tételek közül a legsúlyosabbnak az alapul vételével kell kiszabni [Btk. 81. § (2) bekezdés]. Ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát [Btk. 81. § (3) bekezdés].

[79] A halmazati büntetésre és a Btk. 36. §-ában írt, a határozott ideig tartó szabadságvesztés tartamára vonatkozó rendelkezések szerint Terhelt1 I. rendű vádlott esetében öt évtől huszonöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés szabható ki, a középérték tizenöt év. A halmazati szabályok szerint Terhelt2 II. rendű vádlottal két évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, a középérték hét év. Terhelt3 III. rendű vádlottal szemben öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, a középérték hét év hat hónap.

[80] A büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56/2007. számú Büntető Kollégiumi vélemény (a továbbiakban: 56. BK vélemény) is rögzíti, hogy a bíróság által megállapított minősítéshez kapcsolódó büntetési keret – figyelembe véve a Btk. Általános Része rendelkezéseit is – büntetést meghatározó alapvető tényező. Ez jelöli ki azokat a határokat, amelyek között a súlyosító és enyhítő (összefoglalóan a büntetést befolyásoló) körülmények a büntetést alakíthatják. A büntetést befolyásoló körülményeket nem elvont általánosságban, nem mechanikusan, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva, egymással egybevetve, összefüggésükben kell értékelni, és a határozatban megindokolni. Nem az enyhítő és súlyosító körülmények száma, hanem az adott esetben meglévő hatásuk a döntő a büntetés meghatározásánál.

[81] A törvényszék a büntetést befolyásoló tényezőket túlnyomórészt feltárta és azokat kellő nyomatékkal értékelte, az ítéltábla e körben az elsőfokú ítélet indokolását csak kisebb mértékben egészíti ki.

[82] Nem csak az időmúlást kell enyhítő körülményként értékelni, hanem – figyelemmel a 2/2017. (II.10.) AB határozatban és az 56. BK vélemény III.10. pontjának második mondatában foglaltakra – a büntetőeljárás elhúzódását is, amelyre az ítélet indokolásában a Be. 564. § (4) bekezdés b) pontja alapján utalni kell. A bűncselekmények elkövetésétől a jogerős elbírálásig több mint hat év telt el, amely idő alatt a vádlottak büntetőeljárás hatálya alatt álltak. Terhelt2 II. rendű vádlott külföldre távozásával kivonta magát az eljárás alól, ezért esetében az eljárás elhúzódása valóban kisebb nyomatékkal értékelhető enyhítő körülményként, ezt viszont némiképp ellensúlyozza az a tény, hogy két év két hónapot letartóztatásban volt (ez a javára értékelendő). Az időmúlás enyhítő hatása függ az ügy tárgyát képező bűncselekmény tárgyi súlyától és törvényi fenyegetettségétől (56. BK vélemény III.10. pont első mondat), így az eljárás elhúzódásának és időmúlásnak kisebb a nyomatéka Terhelt1 I. rendű vádlott esetében, akivel szemben a minősített kábítószer-kereskedelem büntette miatt – a büntetési tételkeret szerint – akár életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható lett volna.

[83] A törvényszék Terhelt3 III. rendű vádlott vonatkozásában helyesen jelölte meg enyhítő tényezőként a büntetlen előéletet, amelynek hatását viszont csökkenti az a súlyosító körülményként értékelhető tény, miszerint a jelen ügyben terhére megállapított bűncselekményt folyamatban lévő büntetőeljárás hatálya alatt, arról tudva valószínűsítette meg (56. BK vélemény II.2. pontja). Az elkövető fokozott társadalomra veszélyességére lehet következtetni abból a körülményből, hogy más ügyben történt meggyanúsítását követően valószínűsít meg bűncselekményt. Egyébként e vádlottat a testi sértés büntette miatt indult büntetőügyben jogerősen el is ítélték.

[84] Csak Terhelt1 I. rendű vádlott esetében enyhítő körülmény, hogy a kábítószer hatóanyag-tartalma a jelentős mennyiség alsó határát alig haladta meg, annak nagyjából másfélszerese. A bíróságok a büntetéskiszabás során az alsó határhoz közelítő mértéket azért értékelik az elkövető javára, mert a kábítószer-kereskedelem büntette esetében a különösen jelentős mennyiség nem minősítést befolyásoló tényező, így azonos tényállási keretek között értékelendők a jelentős mennyiség alsó határát éppen elérő és azt akár százszorosán meghaladó mennyiségre elkövetett kereskedői típusú magatartások is. A kábítószer birtoklás büntette esetében a különösen jelentős mennyiségre elkövetés a bűncselekmény súlyosabb minősülését eredményezi [Btk. 178. § (2) bekezdés c) pont], ezért Terhelt3 III. rendű vádlott esetében kisebb súlya van az elkövetéssel érintett kábítószer mennyiségének.

[85] E vádlottak tekintetében további súlyosító körülmény a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények elszaporodottsága.

[86] Figyelemmel arra, hogy az ügyészség kizárólag Terhelt1 I. rendű vádlott terhére jelentett be fellebbezést, az ítéltábla a Be. 595. § (1) bekezdésében írt súlyosítási tilalom folytán csak e vádlott büntetésének súlyosításáról dönthetett. Nyilván annak nem volt akadálya, hogy bármelyik vádlott vonatkozásában a kiszabott büntetést enyhítse.

[87] Az ítéltábla egyetértett a törvényszékkal a tekintetben, hogy az időmúlás és a büntetőeljárás elhúzódása mindhárom vádlott esetében a középérték alatti tartamú szabadságvesztés kiszabását indokolja.

[88] Terhelt1 I. rendű vádlott esetében nem voltak feltárhatók olyan nagy számú és hatású enyhítő tényezők, amelyek lehetővé tennék a törvényszék által a büntetési tétel törvényi minimumához (öt év) közelítő tartamú szabadságvesztés kiszabását. A büntetett előéletű, a cselekményeit felfüggesztett szabadságvesztés hatálya alatt megvalósító vádlott jelenlegi életvitele sem tekinthető kedvezőnek, ugyanis – noha három kiskorú gyermek eltartásáról kell gondoskodnia – a jelen ügy tárgyát képező cselekmények elkövetését követően is több büntetőeljárás indult ellene. Mindezek miatt az ítéltábla osztotta az ügyészség és a fellebbviteli ügyészség álláspontját a tekintetben, hogy a törvényszék által kiszabott 5 év 6 hónap tartamú szabadságvesztés nem igazodik megfelelően a bűncselekmények tárgyi súlyához, a vádlott fokozott társadalomra veszélyességéhez, valamint a feltárt enyhítő és súlyosító körülményekhez, de nem alkalmas a büntetési célok (generális és speciális megelőzés) elérésére sem. Ezért az ítéltábla a szabadságvesztés tartamát 6 év 6 hónapra súlyosította; ennél hosszabb tartamú szabadságvesztés kiszabására kizárólag az eljárás elhúzódása miatt nem látott lehetőséget.

[89] A törvényszék a korábban többször elítélt, jelen ügyben többszörös visszaesőnek minősülő, tizenkét nappal a korábbi szabadságvesztéséből történt szabadulását követően jelentős tárgyi súlyú bűncselekményt elkövető Terhelt2 II. vádlottal szemben igen méltányos büntetést szabott ki, amikor a szabadságvesztés tartamát lényegesen a középérték alatt állapította meg. Ebből következően az ítéltábla a büntetés további mérséklésére – az időmúlás ellenére – nem látott lehetőséget.

[90] Hasonlóképpen méltányos a Terhelt3 III. rendű vádlottal szemben kiszabott büntetés is, ugyanis e vádlott esetében a törvényszék a szabadságvesztést – enyhítő szakasz

alkalmazásával – a büntetési tételkeret minimuma (öt év) alatti tartamban határozta meg. További enyhítés nem indokolt, különös tekintettel arra, hogy e vádlott életvitele a bűncselekmény elkövetését követően sem változott, ugyancsak kábítószerrel is kapcsolatos cselekmények miatt hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélték, amelyet jelenleg is tölt.

[91] A szándékos bűncselekmények miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt vádlottak méltatlanok a közügyek gyakorlására, tehát a törvényszék a Btk. 61. § (1) bekezdése és 62. § (1) bekezdése alapján megalapozottan döntött a közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazásáról. A szabadságvesztés tartamának súlyosítása ellenére a közügyektől eltiltás mértékének felemelésére Terhelt1 I. rendű vádlott esetében nem volt szükség, de nem indokolt az egyes vádlottakkal szemben alkalmazott mellékbüntetés tartamának enyhítése sem.

[92] A törvényszék mindhárom vádlott esetében törvényesen határozta meg fegyházban a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát, a jogszabályi felhívás Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottaknál – helyesen – a Btk. 37. § (3) bekezdés a) pontjának ad) alpontja [a három évi szabadságvesztésnél hosszabb tartamú szabadságvesztés a Btk. 176. § (3) bekezdése szerinti minősített kábítószer-kereskedelem büntette, illetőleg a Btk. 178. § (2) bekezdése szerinti minősített kábítószer birtoklása büntette miatt került kiszabásra], Terhelt2 II. rendű vádlottnál a Btk. 37. § (3) bekezdés b) pontjának ba) alpontja (a két évet meghaladó szabadságvesztésre ítélt vádlott a cselekményt többszörös visszaesőként követte el).

[93] A törvényszék Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű tekintetében a Btk. 38. § (2) bekezdés a) pontja alapján törvényesen határozta meg feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját. A fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt, többszörös visszaeső Terhelt2 II. rendű vádlott a Btk. 37. § (4) bekezdés a) pontja alapján csakugyan nem bocsátható feltételes szabadságra.

[94] A törvényszék a Btk. 92. § (1) és (2) bekezdései alapján törvényesen rendelkezett az előzetes fogva tartásban töltött időnek a szabadságvesztés tartamába történő beszámításáról. Terhelt2 II. rendű vádlott esetében az eljárás kezdetén letartóztatásban töltött idő befejező időpontja a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet tájékoztatása (*másodfokú bírósági irat 3. alszám*) és a Budai Központi Kerületi Bíróság 42.Bny.472/2018/2. számú határozata alapján pontosításra szorult.

[95] A lefoglalt kábítószer elkobzásáról hozott ítéleti rendelkezések törvényesek.

[96] Az ítéltábla az elsőfokú bírósági eljárásban felmerült bűnügyi költség viselésének módjára és összegszerűségére vonatkozó rendelkezést megváltoztatta.

[97] A vádlottat csak azzal a cselekménnyel vagy a tényállással azzal a részével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség megfizetésére lehet kötelezni, amelyre a bűnösségét vagy a felelősségét megállapították [Be. 574. § (2) bekezdés]. A vádlottat nem lehet kötelezni annak a bűnügyi költségnek a viselésére, amely – nem az ő mulasztása folytán – szükségtelenül merült fel, vagy amelynek a viselésére a törvény alapján más kell kötelezni [Be. 574. § (3) bekezdés]. A bíróság a bűnösnek kimondott vádlottakat külön-külön kötelezi a

bűnügyi költség viselésére. Ha a bűnügyi költség vagy annak meghatározott része a bűnösnek kimondott vádlottak szerint nem különíthető el, a bíróság a vádlottakat egyetemlegesen kötelezi a bűnügyi költség viselésére [Be. 574. § (4) bekezdés].

[98] A fentiekben írt rendelkezésekre figyelemmel a vádlottaknak külön-külön kell viselniük a kirendelt védőik, illetőleg a saját vonatkozásukban kirendelt igazságügyi szakértők díjával és költségével felmerült bűnügyi költséget. Egyetemesen kötelesek viselni Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottak a kábítószer vizsgálata körében a szakvélemény elkészítésével, illetőleg a szakértők tárgyaláson való megjelenésével felmerült szakértői díjakat és költségeket (költségjegyzék 5., 21., 23. tétel), mindhárom vádlott a tanú2 tanú utazásával felmerült költséget (költségjegyzék 7., 17. tétel). Terhelt1 I. rendű vádlottnak a 2022. október 19-én tartott tárgyaláson való meg nem jelenése folytán szükségtelenül merült fel Terhelt2 II. rendű vádlott védőjének 4.200,- forint összegű díja és költsége (költségjegyzék 31. tétel), de mivel az I. rendű vádlott szabályosan és a törvényszék által is elfogadott módon igazolta a távolmaradását, e költséget az államnak kell viselnie, miként tanú2, tanú1, 2. számú tanú tekintetében az igazságügyi szakértők díjával és költségével felmerült bűnügyi költséget (költségjegyzék 1., 2., 7. tétel) is.

[99] Mindezekre figyelemmel az ítéltábla – a Be. 599. § (1) bekezdése szerint nyilvános ülésen – a fellebbezésekkel támadott elsőfokú ítéletet a Be. 606. § (1) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint megváltoztatta, egyebekben a Be. 605. § (1) bekezdése értelmében helybenhagyta.

[100] Terhelt2 II. rendű vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetéséről a másodfokú eljárás befejezéséig letartóztatásban töltött időt a Btk. 92. § (1) és (2) bekezdései szerint be kellett számítani a kiszabott szabadságvesztésbe.

[101] A másodfokú eljárásban Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak védőinek díjával és költségével felmerült bűnügyi költségről hozott rendelkezés a Be. 145. § (1) bekezdés a) pontja, a Be. 574. § (1) és (4) bekezdésein, valamint a Be. 613. § (1) bekezdésein alapul.

[102] Az ítéltábla a vádlottaknak az elsőfokú ítélet rendelkező részében írt személyi adatait a másodfokú eljárásban ismertté vált adatok alapján helyesbítette, illetőleg kiegészítette.

[103] Az ítéltábla határozata elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 615. § (1) és (2) bekezdései zárják ki.

Budapest, 2023. május 2.

Dr. Hrabovszki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Lőrinczy Attila István s.k. előadó bíró, Dr. Németh Nándor s.k. bíró

A Fővárosi Törvényszék 2022. november 9. napján kihirdetett 31.B.476/2021/87. számú ítélete – a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 4.Bf.376/2022/24. számú határozata folytán – 2023. május 2. napján jogerős.

Budapest, 2023. május 2.

Dr. Hrabovszki Zoltán s.k.

a tanács elnöke